

Nowy wósadnik

Serbske cerkwine powěsći za Łužyske wósady

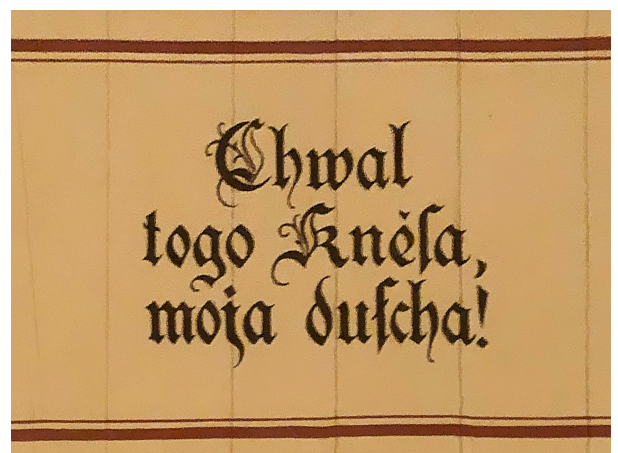
Wendisches Kirchenblatt

Julij 2023

Cerkwja w Janšojcach

„Chwal togo Kněza, mója duša!”
Grono z psalma 103 na korje cerkwje

Madlena Norberg

Łětosa som zasej raz była na Jańskem rejtowanju w Kózlem, pótom som połno zagórjetosći wulicowała, až jo se mě ražiło kusk módrackoweje girlandy dobyś a až mě to něnto cełe lěto gluku pšinjasć bužo a až som ten kusk girlandy nad žurimi doma pšiscyniła, ako se to cyni pó starem nałogu. Naraz som pak wusłyšała głos jadneje znateje: ty sy ale pšiwěrjeca ... take něco ga jo jano prozne grono.

To jo mě někak zraniło a wobtužyło a som wó tom dłymjej pšemyslowała. Smy my Serby napšawdu pšiwěrjece, gaž lubujomy naše serbske nałogi? A njejsmy pón wěcej žedne dobre kšesćijany?

Jo ga tak, až my Serby psez cełe lěto raži swěšimy naše nałogi. Zachopijomy z nowolětkami, pón pšizotej camprowanje a zapust, dalej žo z jatšami a jatšownym spiwanim, jatšownym wognjom, jatšownymi jajami, jatšowneju wódu a jatšownym rejtowanim, w maju abo k swětkam stajijomy majski abo swětkowny bom a pón se pšizamknjo Jańske rejtowanje a južo pšidu te cełe žnjowne nałogi ako łapanje kokota, zabijanje kokota abo jěchanje

wó kołac a ku gódam wobražijo žiśam Janšojski bog.

A jo ga teke tak, až skóro w kuždem takem nałogu štycy kus pšiwěry. Nowolětka deje nam a zwěrjetam strowje pšinjasć, camprowanje a jatšowny wogeń wugónijotej zymu, jatšowna wóda tyjo rědnosći, a bužbom wót jatšownego rejtowanja abo módracki wót Jańskego rejtowanja pšinjasu nam gluku, a žnjowne nałogi su wažne za pšiduce žni.

A smy z tym ako Serby napšawdu pšiwěrjece? To by była zwažna teza. Znate pšisłowo wšak groni, až wěra a pšiwěra lažytej blisko gromadu, ale co jo napšawdu z tym měnjone? Južo etnologi a antropologi su wó toś tom pšašanju diskutěrowali. Ale wudiskutěrowaś to pópšawem njejsu mókali. A jo samo nastała swójska wědomnosć z toho, rozmjej ludowěda. Někaiki rezimej z toho by mógał byś:

Z pšiwěru jo w paže ludowych nałogow skerzej měnjona ludowa wěra. A ludowa wěra njeby dežała se rowno stajiś z pšiwěru, ako se pak cesto gótujo, lěcrownož dajo změstymi zwězanosći a zwiski. Pšiwěra ma w sebje negatiwnu konotaciju, což pla ludoweje

Dr. Madlena Norberg jo serbska lektorka.

wěry njejo. Ludowa wěra jo wurosla z ludoweje tradicije a jo zwězana z kolektiwными naglědami ako se gódnosće ako pšawe a wobpšawnjone (*rech- tens/berechtigt*). A znajomy to słowo „ludowe“ ga teke z drugich kontekstow, na pś. ludowe spiwy, ludowe bajki abo melodije z ludu.

A to ludowe se njekusa z kśesćijańskim. We ludowych nałogach namakajomy pódla elementow pśirodowědy (ludowěry - *Naturglauben*) teke šyroku paletu kśesćijańskich wobstatkow, myslimy se jano na jatšy, tam jo kśesćijańske jatšowne spiwanje pódla snaž „tatańskega“ jatšownego wognja. A Serby stajaju „socialistiski“ majski bom pódla kśesćijańskega swětkownego boma.

Co nam to groni? Ludowe nałogi a lubosć k ludowym tradicijam nicomu a nikomu nješkóže - teke, gaž jo we nich mały kus pśiwěry, lěpjeje gronjone ludowěry. Cesto ga samo wěcej njeznajomy tu „ludowěru“ we nich. My swěšimy naše nałogi, dokulaž su to naše

serbske nałogi. Wóni su žěl našeje identity a wuraz našeje zwězanosći z pśirodu a domownju. Wóni nas nje-wótzaržyju wót našeje wěry do Boga Kněza, na pś. daju se jatšowne rejtački a rejtarje abo Jańske rejtarje abo samo gólcy wót łapanja kokota nejpjerwej wužognowaš w cerkwi, nježli se pódaju na rejtowanišćo.

To wažne jo, až njeaglědajucy na nałogi abo tradicije a swěženje atd. pšawje a zwěrnje wěrimy we Boga, našogo Wóšca a stwórišela! Až rozeznawamy naše ludowe pócynki a tradicije wót Bóžego słowa a Bóžego blida, ako jano dajotej w cerkwi a słušatej jano Bogoju a nikomu drugemu.

Naše ludowe nałogi njedotyknu ewangelium našogo Kněza Jezusa Kristusa a jogo słowa abo někaku kśesćijańsku wěru. Weto snaž móžomy se měš pó słowach pósoła Pawoła w lisće na Tesalonicharjow, w kótarremž wón pišo: „Wuzgónšo wšykno a to dobre wobchowajšo“ (1 Tes 5,21).

Werner Měškank

Dnja 27. septembra 1987 běšo w dešańskej cerkwi pó lětžasetki dlujkej pšestawce zasej Bóže słowo w dolnoserbskej rěcy słyšaš. Głownej organizatora stej tegdy byłej Dešanařka Christina Janojc (Kliemowa) a z Prjawoza póchadajucy farař Helmut Hupac, kótarejuž stej pódpěrowatelej serbski promšt Siegfried Albert (†) z Budyšyna a hucabnik Měto Pernak (†) z Pódwjacornego Barlinja. Toš to wósadne wótpódnjo licymy ako zachopk dolnoserbskich namšow nowšeho casa.

Dnja 8. maja lěta 1988 jo farař na wótpócyнку Herbert Nowak (†) z Drjowka žaržał w Janšojcach přědnu połnu namšu w dolnoserbskej rěcy. 120 namšarjow jo tegdy pšichwatało, mjazy nimi radna licba žeńskich w burskich drastwach. Jo było zapšimujuce wižeš, kak gnute a žekowne su młoge, lěcrownož běchu južo stare luže, přědny raz w žywjenju k Bóžemu blidu stupili a w serbskej maminej rěcy słyšali: „Kristusowe šěło za tebe dane - Kristusowa kšej za tebe pšelata.“

Pšibytny hušy promšt Reinhardt Richter (†) jo był pšechwatany. Spomnjejom se hyšći na žeń žedne mjasece do toho, ga nic wěcej na datum, ako som schód górzej stupał k žurjam jogo domu z cystom 26 na Seminarskej droze w měsće. Christina běšo hujadnała termin za zmakanje. Hušy promšt jo naju pšizjaznje huwitał. „How jo něco nowe, což pótrjebujo snaž šćit“, som jomu rozkladł. Z nim su tuđejsne Serby dobydnuli jadnu z nejwažnej-

šych wósobinow. Z jogo pódeprěšim a nje-sebicnym statkowanim jo se huwijało „nejwěcej awtentiske serbske basisowe gibanje młodšych stawiznow Dolneje Łužyce“ (M. Norberg). Pšez nje su Dolnołužyske Serby sebje slědk dobydnuli serbski rěcny rum w cerkwi, kenž jo se zdał dawno zgubjony. W Janšojcach jo hušy promšt mógał se pšeznaniš ze swójjima wócyma a hušyma: How su w jogo sobuzagronitosći kšescijany, kótarež kšě słyšaš Bóže słowo w serbskej rěcy.

Zrazom su se jawili pówažne pšašanja: Kaka bužo reakcija cerkwje? Kake bužo měnenje statnych organow a žywjenje w dalokej měrje póstajuceje partaje SED? Co budu cyniš wjedniki socialistiskeje Domowiny? How ga jo se jawiło njezjapki něco, což jo se zdało dawno „rozwězane“. Pšeto cerkwina hušnosť sama, ewangelske konsistorstwo marki Bramborskeje, běšo dnja 19. maja lěta 1941 zakazała serbske prjatkowanje.

Pó wójnje jo se zadoralo wózroženju dolnołužyskego serbskego cerkwinego žywjenja. Dnja 15. awgusta 1945 jo Mašica Serbska (zał. 1880 w Chóšebuzu) z Wjerbna póstała list na sowjetskego komandanta w měsće. W njom jo se pód dypkom 3 pominalo: „*Wiedereinführung der sorbischen Gesangbücher in den Kirchengemeinden, in denen sie von den deutschen Pfarrern abgeschafft worden sind. Daß in den Kirchen wieder sorbisch gesungen und gepredigt wird, ist anzustreben.*“¹ List pak jo wóstał mimo wótegrona.

1. Lej: Peter Schurmann: *Die sorbische Bewegung 1945-1948 zwischen Selbstbehauptung und Anerkennung*. Bautzen: Domowina-Verlag, 1998, b. 282, Dok. Nr. 20: „Memorandum der Mašica Serbska an die Kommandanten der Sowjetunion in Cottbus vom 15. August 1945“.

Wót nimskich fašistow zakazanej nabóžninskej górnoserbskej casopisa Pomhaj Bóh a Katolski Posoł stej dostałej 1950 pšizwólenje zasej huchadaš. W decemberskem hudašu Nowego Casnika pak jo skjaržył huběrk serbskich cerkwinych pšedstojarjow Dolneje Łužyce: „Z cełeje wušoby pak woblutujomy, až cerkwina wušnosť nepsipoznajo swěte pšawo kuždego serbskego wěrecego na namšu w maminej rěcy. ... Ale towzynty a zaseštowzynty pobožnych Serbow a Serbowkow žěnsa muse duchowně głodnuš, dokulaž se wěcej nęcyni žedno serbske prátkowańe, dupeńe, wěrowańe, gořejbrańe, Bože blido, wopšajańe a zakopowańe - za tym žeden promšt nepsaša. To nějo jano sromota za našu cerkwu, to jo rownowen grěch pšed Bogom. Winowata jo pšede wšym cerkwina wušnosť w Chošebuzu ... Nepsestańomy pominaš zapowědańe Božego słowa w serbskej mašerinej rěcy a nębaski Wošc nas wusłyšy - pše wšu cłowecnu złošc. Wuběrk serbskich cerkwinych staršow“.²

Farań Herbert Nowak jo že žedne raze na domowniskich swěženjach w Depsku, Bórkowach a Drjenowje serbski prjatkował.³ Ale wón jo se pódermo wó serbsku wósadu procował. Tegdejšny generalny superintendent Günter Jacob (†) jo tomu zadoral a jogo do nimskeje wósady w Pěšich Dubach poštal, kaž jo se podobnje stało młogim serbskim duchownym a hucabnikom južo do 1945. Serbska problematika wšak Jacoboju cuza była njejo. Hyšći 1964 jo wón zwěšcił, až su w Błotach „geschlossene Dörfer mit noch volkskirchlicher Tradition“, žož jo žywa „Kir-

Farań Herbert Nowak (1916-2011)

chengemeinde noch ganz in der Welt der Familie“.

Jacob jo šel 1972 na huměńk. 15 lět pó tom su serbske prjatkowanja, módlitwy a kjarliže njezjapki zasej zazněli. Ale młoda rostlinka by mógała se spěšnje zasej rozteptaš. Znajucy serbske stawizny som togodla hušego promšta Richtera pošył, aby se załožyla žěłowa kupka pód ščitom cerkwje, kótaraž smějo organizěrowaš namše w serbskej rěcy. Zrazom z pšigótowanim namše w Janšojcach som nawězał zwisk ze serbskim promštom Siegfriedom Albertom w Budyšynje. Z nim som zestajił předne hudaše casnika Pomogaj Bog. Za šišćane hužětki ga sy trjebał wósebnu dowolnosť hušyny. Tu pak njeby ja žednje dostał dla powołańskego zaka-

2. Nowy Casnik, cysto 12, december 1950.

3. Lej: Herbert Nowak: *Dolnoserbska namša njejo była předna*. Nowy Casnik, cysto 9 (02.03.2002) b. 4.

za, pseto buch ako serbski žurnalist hobwino-
nowany dla „*Diffamierung der marxistisch-leninistischen Nationalitätenpolitik der SED und der Regierung der DDR*“ a „*rüttelt an Grundprinzipien politischer Sicherheit des Rundfunks*“, „*schürt die aus Unkenntnis örtlich vorhandene Unzufriedenheit unter der sorbischen Bevölkerung*“, „*Tatbestand politischer Zersetzung und Aufwiegelung*“ (originalne citaty direktora RADIO DDR/Sender Cottbus w maju 1985) pó tom, až běch se zjawnje kritiski hugronił dla wótbagrowanja serbskich jsow pšez górnistwo we Łužycy.

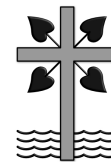
Toś smej z promštom Albertom wěcej zasi-
chem póžěłatej. Dolnoserbski šiščany na-
bóžninski casnik jo se oficialnje hudał ako
dolnoserbska pšitoga górnoserbskego cas-
nika ewangelskich Serbow Pomhaj Bóh.
Mójo mě njejo se nižer jawiło. Censura pak
jo se weto hugbała. Wše teksty a fota jo
promšt Albert ako redaktor casopisa
Pomhaj Bóh musał jadnomu serbski
humějucemu člonoju strony SED
pšedpožyś, nježli jo se šišć pšizwólił.
Smej se toś z promštom pilnowatej,
aby nikomu njedatej pšicyny, łopjeno
zakazaś. Tak smej žěłatej 1988 do 1990
kužde lěto dwa raza, pšecej pši góžbje
dolnoserbskeje namše. 1991 jo se Po-
mogaj Bog dał ako wósebny bok do
Nowego Casnika, aby cesćej huchadał
a wěcej luži dojspił.

Dnja 26. septembra 1988 jo se w hušej
promštowni w Chóšebuzu załožyła
cerkwina žěłowa kupka Serbska namša.

Pšibytnje su byli farań Helmut Hupac, farań
Herbert Nowak, Christina Janojc, Werner
Měškank, kantor Gerat Šořta a hušy promšt
Reinhardt Richter a dwa nimskej gósca. To
załoženje jo hušy promšt w pódložkach KSN
dokumentěrował. Wón jo wjednistwo kupki
pšewzeł. Hoporniwy a njesebicny jo se do
žěta dał, kaž by kšěł zarownaś nanejmjenjej
žěl Serbam pšez cerkwju nacynjonu škódu.
Ako mě som naražil „žěłowa kupka Serbska
namša“. Problem ze słowoma „*wendisch*“
abo „*sorbisch*“ njejo tegdy nichten z nas měł.
Znamje abo logo KSN pó našisku Marka
Kliema pokazujo kšicu ze styrimi łopjenami
lipy a žwałami rěki Sprjewje. Wóno jo se pšez
lěta jawiło na wšykných pšepšosenjach na
dolnoserbske namše, za kótarež som w nocy
doma pšepšoseńske kórty fotografiski ko-
pěrował.

Hušy promšt Reinhardt Richter, prjatkář Juro Franow a farań
Helmut Hupac (wót lěwa)

Dnja 16. oktobra 1988 jo slědowała tšeša namša nowšego casa, tenraz w Mósće ze 87 namšarjami a drugim hudašim łopjena Pomogaj Bog. Prjatkował jo zasej farař Herbert Nowak.

1989 w Barlinju na nalětnej synože Ewangeliskeje cerkwje w Barlinju a Bramborskej jo hušy promšt Richter wó žěłabnosći KSN rozpšawił. Pši tom jo dojspił oficialne pšípóznaše kupki, což jo se dokumentěrowało ako „Drucksache 153“: „*Beschluss des Tagungsberichts-ausschusses: Die Synode begrüßt die Gründung der Arbeitsgruppe der Kirchenleitung „Sorbische Gottesdienste“, die die kirchliche Arbeit im niedersorbischen Sprachgebiet in Vergangenheit, Gegenwart und Zukunft zu ihrem Thema machen will, indem sie vor allem anderen mit den dort lebenden Gemeindegliedern in ihrer „wendischen“ Muttersprache Gottesdienste hält.* Koopmann, Vorsitzender.“⁴

Kaki njewócakany huspěch! Pšisamem by se wón samo hyšći kronował z městnom serbskego fararja za Dolnu Łužycu. Wósebnje barlinske synodale, tak jo mě hušy promšt hulicował, su byli tomu krađu wótwórnjone a by za Serbow głosowali. Ale pótom jo farař B. z Gołkojc, sam serbskego póchada a huznamny luž we financnem huběrku, to zasadnje wótpokazał a gronił, až take něčo trjebne njejo. Jadnomu barlinskemu casnikuju jo dał interview, až jo swójjima starjejšyma pšeliš žěkowny, až stej jogo nimskego kubłafej. Kaka skomužona jadnorazna šansa!

4. Lej: *Tak jo se zachopiło 1987 z dolnoserbskeju namšu.* Nowy Casnik, cysło 4 (26.01.2002) b. 6 a Pomogaj Bog. Pšitoga casnika »Pomhaj Bóh« za ewangeliskich Dolnych Serbow, oktober 1989, b. 3.

Spiwało jo se tegdy na serbskich namšach z Duchownych kjarližow lěta 1915, kenž su se hyšći z casa Bogumiła Šwjele chowali na farje w Dešnj. KSN jo se teke hobrošila na Ludowe nakładnistwo Domowina, aby dała „*Dolnoserbsku liturgiju*“ šišćaš. Dotychmět běch ja liturgiju pó pšedložze fararja Nowaka z notami zestajił a za namšarjow ako kopije zgótowił. Smy kšeli mješ ju pórědnje šišćanu

w šwabachskem a we łatyńskem pismje. LND pak jo wótpokazało. Pótom jo pšišła politiska změna a smy dostali powěsc: Něnto žo! Hušy promšt Richter jo hobstarał pjenjeze. Dnja 14. měrca 1991, žeń do mójogo 35. narodnego dnja, som mógał na zarědowanju w Serbskem domje hušemu promštoju Richteroju pšepódaš předne eksemplary nowošišćaneje Dolnoserbskeje liturgije, což jo mě było kaž narodninski dar.

Christina Kliemowa

Wjas Strjažow jo se zafarowała pšed stolěšami do dešańskeje wósady a generacije wejsanarjow chójže do Dešna namšu a sejže pó starem nałogu we tych ławkach na lěwym boku cerkwje. Weto ma Strjažow swóje cele wósebne stawizny a móžo gjarde byś na „swójich“ wósobinow, ako maju wuznam za cełe serbske stawizny.

Mjaztym jo se w zajžonych lětach teke direktnje w Strjažowje wósebna namša pši zwónicy etablěrowała, žož se kužde lěto wósebna tema wobmyslijo a jadnab 80-100 luži na Bóže słowo słucha. Tak jo to było teke lětosa w juniju, žož jo se serbsko-nimiska namša swěšila a žož jo se spomnjeło na wuznamneju Strjažowarjowu, na Mata Riza a jogo syna Hajno. Tak swěšimy lětosa 150. narodny žeń Jana Hajna Riza (Johann Heinrich Riese), strjažojскеgo pšijašela Bogumiła Šwjele, kenž w septembrje swój 150. narodny žeń změjo. Spominamy teke na wuznamnego wucabnika a kantora Mata Riza, kenž jo kulturny procowař a załožar serbskich spiwnych swěženjow w Dolnej Łužicy.

Pó toś tej starej tradiciji comy we jsy zasej wóžywiš serbske spiwanske zarědowanje a to na wejsnej kjarmušy, žož kšasne serbske drastwy wižeš móžomy a teke serbske spiw zaklincyju.

Pšepšosyjomy na 22.10.2023, zeger 3:30 wótpołdnja, do strjažojскеje wejsańskeje kjarcmu na drastwowe a spiwanske zarědowanje.

Christina Kliemowa

Mato Rizo jo se naroził dnja 23.9.1847 w Hochozy, Na pěskach. Wón pochada z burskego, ale jogo nan jo jomu zmóžnił pó wucabnikojskem preparandumje w Tšupcu wuchóžzowaš wucabnikojski seminar w Nowej Cali (*Lehrerseminar in Neuzelle*). Pó wukubłanju w lěše 1868 jo zachopił ceptariš w Strjažowje, žož jo 25 lět dlujko wejsańskich žiši wuwucował, teke w spiwanju. Tegdy jo był ako serbski kantor znaty z dalšnymi wuconymi w Dolnej Łužycy a běšo w lěše 1890 teke pšepšosony do Górneje Łužyce, na tamnejše zmakanje Maćice Serbskeje. Zgromadnje ze synom Hajnom a jogo pšijašelom Bogumiłom Šwjelu su se wopóznali z aktivnymi Maćicarjami a su tam dožywili kšasny serbski koncert. Mato jo słyšał serbske arije wót Serbow wumyslone a wót Serbow spiwane, wót žowców a wót gólcow – to jo jogo wutšobu pógnuło. To běšo póstark, take něco teke w Dolnej Łužycy organizěrowaš. Lěto pózdžej jo w Strjažowje pšigótował a pšewjadł předny serbsko-nimski spiwny swěžen w Krügerojc kjarcmje. Bramborski Casnik jo wó tom rozpšawił. Pó 3 nimskich spiwach z muskimi su žowća spiwali *Hyšći serbstwo njezgubjone* a dalšne spiwu. Pó ražonem swěženju su dalšne slědowali w drugich jsach Dolneje Łužyce. Spiwne swěženje (zachopjeńk Schadowankow) a koncerty teke z góscimi z Górneje Łužyce su peregowali cełu generaciju dolno-serbskich młodostnych ako Hajna Riza a jogo pšijašela Bogumiła Šwjelu. Z pšestawkami mamy až do žinsa te schadowanki.

Mato Rizo jo 1893 ze Strjažowa do Žylowa šěgnuł, žož jo až do 1921 ceptarił a kantoril.

Z lěta 1991 jo był člonk Mašice Serbskeje a jo pilnje teksty za spiwu pisał, melodije komponěrował, grajne kuse (*Spielstücke*) za jawiščo a cytańske teksty za wuknikow pisał,

Mato Rizo | Matthäus Riese (1847-1931)

kenž jo w knigłach „Kopa snopow” sobu wó-zjawił. 1912 jo zestajił kusa „Kjarmušar a fryjař” a „Błošnarje”, kótarejž stej se samo

Diamantna swajźba

w chósébuskem žiwadle pokazatej. Wóseb-
nje za Mašicny swěžeń 1905 jo wjelgin rědny
program zestajił. Rizo jo był wšuži raži witany

ze swójimi spiwačkami a spiwarjami a serb-
skim spiwom a serbskimi scenami z landu.

Za nas žinsa jo gódowny spiw: *Na póli su
pastyrje*, nejwěcej znaty spiw z jogo pjera.

W Žyłowje jo Rizo mógał hyšći diamantnu
swajźbu dożywiš a wón bu krotko do smjerši
z cesnym wopismom Ewangeliskeje cerkwje
Marki Bramborskeje pócesćony za dłuško-
lětne statkowanje we wósaže.

Dnja 10. junija 1931 jo zemrěł a bu zakopany
na žylojskem kjarchobje. W Žyłowje spom-
njejotej na wuznamnego kantora žísownja a
droga, ako jogo mě nosterj.

Ta nježela.

Stoß: Der Sonntag ist gekommen.

1. Ta nježela jo pschišćka; byž, duscha, wjašćela, lej, wona
jo tač mična a deře měńeža.
2. Stupijo na te gory, a žo psches nižyny, a wabi naß a
woła: „Spiwajšcho modlitwy!“
3. Tač ač we rědnej drašćiwje šće kuždy pokažo, tač wona leß
a polo ja naß hupyschnijo.
4. A tač ač měř a radoščy dostali psches nu šćiny, tač kuždemu
šće wołaj: „Byž postrowjona ty!“

Ta nježela. Pšeložk wót Mata Riza, we zběrce Mašice Serbskeje: *Wěnk serbskich spiwanjow za našu
młožinu.* Wórjeje 1885.

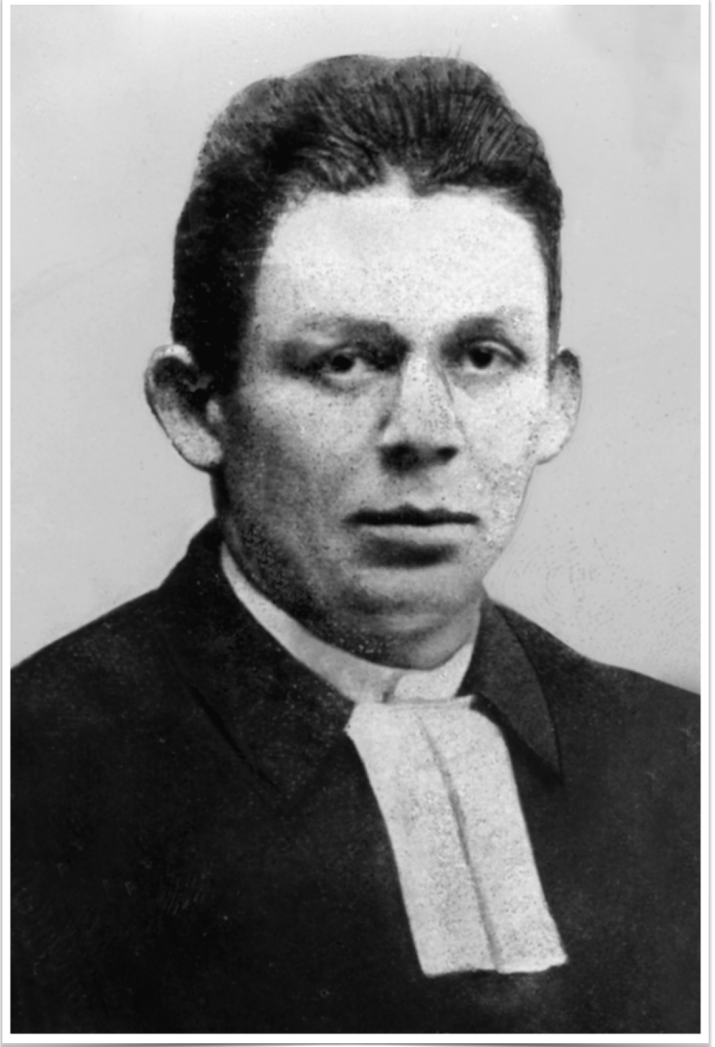
Hajno Rizo | Johann Heinrich Riese jo se naroził dnja 20.6.1873 w Strjažowje w „małej šuli“ (*kleine Schule*).

Chrom žinsa wěcej njestoj. Wón jo syn kantora Mata Riza | Matthäus Riese (1847-1931). Jogo maš jo była Christiana Batramojc, rožona Dešanařka. Hajno jo zgromadnje z drugimi wejsanarjami wótroš z lubosću k pširože.

Aby mógał na chósebuski gymnaziji chójžiš, jo dostał wuwucowanje we łatyńskej rěcy pla dešańskego fararja Kita Panka. Na gymnaziju jo se wopóznał ze synom skjarbošańskego kantora, z Bogumiłom Šwjelu. Z tego casa stej byłej wusko spšijašelonej.

Teke Hajno Rizo jo studěrował teologiju w Halle a Barlinju. Prědne farske městno jo dostał w Janšojcach, žož su byli teke Drjejce zafarowane. W tej wósaže jo se za swój cas (1901-1910) mócnje za woplěwanje serbskeje rěcy zasajžował. Za to jo musał wjele cyniš, pó 17 lětach nimskorěcnego wósadnego žywjenja. W swójom casu jo teke wósadne łopjeno *Wósadnik* w dolnoserbskej rěcy sobu wudał, aby nałożowanje serbskeje rěcy zmóčnił. Hajno Rizo jo był wjelgin wobubowany farań, a cesto bu k smjertnej póstoli wołany ze słowami: „Hajno dej pšiš, mójo žywjenje zaduš.“

Z Janšojc bu pówołany do Bórkow, do nejwětšeje serbskeje wósady. Teke w Bórkowach jo se za woplěwanje serbskeje rěcy a serbskego kjarliža namšy mócnje zasajžił. Mina Witkojc jo to w jadnej basni ze žěkom wobspomnjeła.

Hajno Rizo | Johann Heinrich Riese (1873-1917)

Hajno Rizo běšo teke člónk Mašice Serbskeje a jo wšake teksty a basni wózwjawił. Bóžko jo měł słabu strowotu, južo z casa gymnazija. Togodla njejo było jomu móžno, swój literariski a kresleński dař poťnje wuwijaš.

Pó dłužkej chórosći jo w chósebuskej chórowni dnja 16.12.1917 zemrěł. Póchowany jo w Chósebusu na Połnocnem kjarchobje, jogo row hyšći jo.

Chwal togo Kněza

J

an Bjedrich Tešnař (1829–1898): *Ten Kněz jo mój pastyr.*
Chóšebuz: 1869, b. 498:

wobraz: wikipedia

Chwal togo Kněsa, kenž sčěto a dušchu jo spłožil,
Strowe sči dał a na lubošnych drogach sči wósył!
Dobrotow dosć
Dał jo sči njebjaski Wóšchz,
Dašch teke swět jo sči grošyl!
Chwal togo Kněsa, kenž žognował tebe jo s'gluflu,
Lubošne dary jo powdał sči smilneju ruku!
Zely našch kraj
Chwalbu a žek jomu daj!
Grajšcho we tšchunatem suku!

Chwal togo Kněza, kenž šěto a dušu jo spłožil,
Strowje sí dał a na lubosnych drogach sí wózył!
Dobrotow dosć
Dał jo sí njebjaski Wóšc,
Daš teke swět jo sí grozył!

Chwal togo Kněza, kenž žognował tebe jo z gluku,
Lubosne dary jo powdał sí zmilneju ruku!
Ceły naš kraj
Chwalbu a žek jomu daj!
Grajšo we tšunatem zuku!

Farař Ingolf Kšenka se oficielnje roz-
žognujo wót amta serbskego duše-
pastyrja z namšu dnja 19.08.2023.
Z wótmyslenim jo sebje wupytał wopomniš-
ćo za wótbagrowany Liškow pla nĕgajšneje
wugloweje jamy Chóšebuz-pódpótnoc, do-
kulaž rozestajenje z wuglom jo jogo prego-
wał cełe žywjenje. Pótakem jo ta namša teke
jogo wósobinske rozžognowanje z wug-
lom...

Ingolf Kšenka jo pšewzeł dušepastyřstwo za
Serbow w Dolnej Łužycy wót 01.01.2012.
W statistice serbskich namšow nowšego ca-

sa jo wižeš, až wón jo był zagronity za bejny
póžel tych wušej 325 serbskich abo dwójo-
rĕcnych namšow, kótarychž jo pšewjadła žĕ-
łowa kupka Serbska namša. Statistika jo jad-
na wĕc. Wjele wažnej jo, kak wón jo prego-
wał lĕtzasetk cerkwinego žywjenja Serbske-
je wósady. Lĕcrownož jo pšecej musał ze
serbskeju rĕcu wójowaš, swóju serbsku dušu
jo pokazał w prjatkowanjach a drugich wu-
stupowanjach. Wósebnje w žĕle z młodymi
lužimi jo było wižeš, až Ingolf jo pšawy rybař
ćłowjekow, ako se pišo w ewangeliumje. Na
tu wašnju jo mě teke pópadnuł.

1	14	14	4
11	7	6	9
8	10	10	5
13	2	3	15

19.08.2023 14:00 pla wopomnjeńskego kamjenja za wótbagrowanu wjas Liškow: Serbska namša pód gołym njebjom na wužognowanje fararja Ingolfa Kšenki ako serbski dušepastyř (wuša promštowka Theresa Rinecker)

27.08.2023 14:00 Serbska cerkwja w Złem Komorowje: Serbsko-nimska ekumeniska namša (farař Manfred Schwarz, farař Udo Jäkel, farař Dieter Schütt)

02.-03.09.2023 Lübeln: *Wendentag*

05.09.2023 18:00 Dešno: Serbsko-nimska nabóžnina a wóswěšenje 150. narodneho dnja Bogumiła Šwjele (farařka Katharina Huglarjowa). Annett Brězanec pśednosujo wó dnjowniku B. Šwjele.

10.09.2023 10:00 Wětošojnska dwójna cerkwja: Serbsko-nimska namša ku dnju wótwórjonego pomnika w Serbskej cerkwi (farař Tobias Pawoł Jachmann, serbskej lektora dr. Hartmut S. Leipner a dr. Madlena Norberg)

22.10.2023 15:30 Strjažow: Drastwowe a spiwańske zarědowanje

31.10.2023 (swěżeń reformacije) 14:00 Serbska cerkwja w Chóšebuzu: Serbska namša z Bóžym blidom (farař Tobias Pawoł Jachmann, serbska lektorka dr. Madlena Norberg)

19.11.2023 10:30 Rogow: Spomnjeńska namša (wuša promštowka Theresa Rinecker, farař Tobias Pawoł Jachmann) na 20. wrošenicu pśesedenja jsy. Archiv zgubjonych jsow bužo wótcynjony pó namšy.

10.12.2023 (druga nježela pśichoda) 14:00 Huštań: Serbsko-nimska namša (farařka dr. Astrid Schlüter, serbski lektor dr. Hartmut Leipner)

25.12.2023 (gódownica) 10:00 Chóšebuska Serbska cerkwja: Serbska gódowna namša (farař Tobias Pawoł Jachmann)

Ja wóstanu w Kněžowej wjažy nimjernje. ^{Ps 23,6}

78. Serbski ewangelski cerkwiny žen w Gołkojcach

2. junija 2024

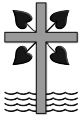
+ dodatny serbski program na Pódzajtšnoeuropskem zmakeanju
kšesćijanow we Frankobrože nad Odru, 7.-9. junija 2024

Mimo swěžeńskeje namše z Bóžym blidom a žišeceju namšu jo pisany program planowany ze wšakimi chorami, ze sceniskim grašim a z pšednoskami wó žywjenju Jana Bjedricha Fryca, pšestajarja Starego testamenta z Gołkojc. Póbitujomy krotki wulět z kremserom do susedneje jsy Cazow k rowoju Mariany Domaškojc. Za žiši budu wšakorake zaběry. Se wě, až se stara teke wó jězu a piše.

Kontakty

Serbska wósada w Ewangelскеj cerkwi Barlinja–Bramborskeje–šlazyńskeje
Górneje Łužyce: www.serby-ekbo.de <Serbska.Wosada@posteo.de>

žěłowa kupka Serbska namša na facebooku:

 www.facebook.com/groups/serbskawosada

Spěchowańske towaristwo za serbsku rěč w cerkwi z. t.

 c/o kupka Serbska namša, Droga Gertraudty 1, D-03046 Chóšebuz

 W.-Rathenauowa droga 16, D-03044 Chóšebuz-Chmjelow

bankowy zwisk: Serbske cerkwine towaristwo

žarjawnica Sprjewja–Nysa, IBAN DE21 1805 0000 3302 1228 44, BIC WELADED1CBN

wužywański zaměr: Za Serbsku wósadu

pšedsedař Spěchowańskego towaristwa za serbsku rěč w cerkwi z. t.

dr. Hartmut S. Leipner <hartmut.leipner@posteo.net> +49 174 6997743

nawjedujuca serbska duchowna Katharina Köhlerowa, farařka w Dešnje

<ev.pfarramt.dissenspreew@t-online.de> +49 35606 257

serbski dušepastyř Ingolf Kšenka, farař w Janšojcach

<ingolf-forst@freenet.de> +49 35607 748287

serbska dušepastyřka Jadwiga Malinkowa, farařka w Slěpem

<j.mahling@kkvsol.net> +49 35773 998244

Pšiducy Nowy wósadnik wujžo ku gódam 2023.

Impresum

Nowy wósadnik: Serbske cerkwine powěšći za Łužyske wósady.

numer 20, žnjojski/julij 2023. ISSN: 2367-1971.

wudawař: Spěchowańske towaristwo za serbsku rěč w cerkwi z. t.

techniske pšigótowanje: Serbske nakładnistwo w Chóšebuzu

zagronity redaktor: dr. Hartmut S. Leipner, Pší Góramšicy 29, D-03042 Chóšebuz

<hartmut.leipner@posteo.net>

Nowy wósadnik wuchada jadnab dwójcy wob lěto.

wobrazu: Serbski muzej, H. S. Leipner, LND, W. Měškank, M. Norberg, SKA, wikipedija